Az önkéntességről

Mesélik, hogy Afrika nyugati partjainál időnként nagy szélvihar kerekedett, s az óriási viharban és a hullámokban nagyon sok turistát kellett kimenteni. Egyszer valakinek eszébe jutott, hogy készüljenek föl ezekre a helyzetekre, szakemberekből egy önkéntes csapatot szerveztek, s amikor jött a vihar mentették a fuldokló turistákat. Később támogatásokat nyertek különféle projektekből, segélyhelyet, előbb egy kőépületet, majd kis kórházat, később szálloda-szanatóriumot építettek ezekből. Egyszer csak fölfigyeltek az önkéntes alapítók, hogy idegesíti a légkondicionált hallokban közlekedőket a sok szenvedő, vízből kimentett turista, akik rosszullétükben néha még a kókuszszőnyeget is összehányják.

Elegük lett az önkéntes parti mentőknek, ez már nem az ő világuk, arrébb álltak, s jó 100 kilométerrel délre megint menteni kezdték a viharba került hajósokat és fürdőzőket. Itt is sikeresek voltak, támogatásokat nyertek, épülni kezdett előbb egy kis bodega, majd egy kórház… A vendégek egy idő után háborogtak a rossz állapotú, vízből kimentett, a szőnyeget is összehányó fuldoklók miatt… Utóbb innen is délre vonultak, hogy a maguk erejéből és kedvére újra kezdjék az önkéntes segítést.

Azt mondják, aki a térképen jól körülnéz, Afrika nyugati partja mentén végig elegáns, légkondicionált szállodaláncok vannak, köréjük épült városokkal.

A megélt élmény jelentősége

Saját emlékeimben kutattam. Az első önkéntes élményem egy megfosztottság, egy hiány kapcsán jutott eszembe: egy Pest közeli kis faluban laktam kisgyerekkoromban. Egyik vasárnap koradélután arra ébredtem, hogy a falu hangosbemondójában szól az óvodáscsoportunk műsora. Verset mondtak, énekeltek a falu nyilvánossága előtt – a hangszórókban - a társaim. Engem valami miatt kihagytak. Mivel magyarázat nélküli volt az ok, sokáig fájt a dolog.

Következő emlékem ugyanebben a faluban, amint kisiskolásként: előbb vadgesztenyét gyűjtöttünk csapatosan, majd a következő évben, az akkor még újdonságnak számító kolorádó – krumplibogarakat szedtük a levelekről a burgonyaföldeken jókora befőttesüvegekbe.

Tízéves korom körül a rendszeres zuglói templomi ministrálás jutott eszembe. Középiskolásként a diáksportot és annak faliújságját szerveztem, vezettem.

18 – 19 évesen a BKV Előre serdülő focicsapatának – frissen végzett - edzője voltam önkéntesként. Ugyanebben az időben a zuglói Kassák Klub klubvezetője lettem több évre.

Később voltam „lázadónak” titulált lakótelepi egyesület titkára, ugyanitt helyi lap szerkesztője.

Most - egyebek mellett - a Civil Rádió elnöke vagyok és persze egyik műsorkészítője, egyik a 120 fős önkéntes csapatból.

És nem hiszem, hogy extrém, valamitől különleges lenne az én önkéntes múltam (és jelenem). Ha alaposan és részleteiben végiggondolja valaki az életét, legtöbbünknek iskolásként, munkavállalóként a munkahelye tájékán, lakópolgárként, szülőként és még számtalan más szerepünkben vannak önkéntes élményeink.

Ha valamelyiket is törölni kellene a múltunkból, szegényebbnek éreznénk magunkat. Valamitől megfosztva. Sokan vagyunk így, hogy a bankszámlánk a hónap végén nem áll valami fényesen, de gazdagnak tarthatjuk magunkat.

Bizonyára Önök/Ti/ is jól tudják, hogy Nyugat-Európában, az USÁ-ban, szóval a polgári demokratikus hagyományú országokban milyen gazdag hagyománya kultúrája van az ilyen keretekben végzett munkának. Ezeken a helyeken a politikai kultúra fontos része az önkéntesség. Hogy csak egy példát mondjak: ha valaki egy komoly munkahelyre, ösztöndíjra, valamilyen elismerő címre pályázik; a szalonképesség alapfeltétele, a szakmai és társadalmi elismerés egyik legalapvetőbb feltétele, hogy legyen valódi önkéntes tevékenységben eltöltött múltja; önéletrajzában legalább fél oldalban szóljon az önkéntes múltjáról.

Kik lehetnek a meghatározói, alakítói annak, hogy az önkéntesség ilyen szükségletté, a társadalmi kultúra részévé váljon?

- Maguk az önkéntesek, tehát ez a szektor – munkájával, értékeivel, jóhírével
- A média – amely a közvélemény egyik legfőbb alakítója
- A politika – a központi kormányzati és helyi, önkormányzati szinten is

A következőkben 6 tételben fogok beszélni az önkéntesség számomra fontos momentumairól, s mindegyik tételhez egy-egy kis önkéntes történetet mondanék.

1. Az önkéntesség eszméjéről

Az önkéntes munka főbb jellemzői:

- személyes indíttatású, *szabad, egyéni választáson* alapszik;
- *anyagi érdekektől mentes*;
- *mások javát* szolgálja;
- elősegíti, hogy egyének és közösségek *részesei legyenek saját problémáik megoldásának*;
- *egyidejűleg hasznos a támogatásra szorulóknak és az önkéntes munkát végzőknek*.

Az önkéntes tevékenység jellemző típusai:
- *kölcsönös segítségnyújtás és önsegítés;*
- *jótékonyság, mások segítése, filantrópia*:

jellemzően a civil társadalom szerveződéseinek keretében (egyesületekben, alapítványokban) valósul meg, bár az állami szektorban, a gazdasági szektorban, s magánkezdeményezésként is gyakran előfordul;
- *közösségi részvétel és állampolgári szerepvállalás:*

a társadalmi aktivitást, a bevonódást emeli ki ez a megközelítés, azt a helyzetet, amikor az önkéntes önerejével járul hozzá környezete, a társadalom alakításához, ezzel egyidejűleg saját hasznosság tudata is jelentősen erősödik. (Jelentheti ez az irányításban, egy fejlesztési folyamatban, de a végrehajtásban történő részvételt is);
- *közérdekű ügyek képviselete, társadalmi kampányok megszervezése:*

lehetnek ezek helyi, vagy szélesebb jelentőségű kérdésekben való szerepvállalások, közösségi érdekek érvényesítésére irányuló érdekegyeztetések, lobbizás, társadalmi akciókban részvétel, fellépések jogvédelem kapcsán.

Értékei és hagyományai:

Az önkéntes munka igen jelentős gazdasági erőforrást jelent. Éppen emiatt szokták ezt a területet *nemzeti tényező*nek is említeni. Még a leggazdagabb államok sem képesek a társadalmi problémáikat az állampolgárok, az önkéntes szervezetek bevonása nélkül megoldani.

Olyan területeken és olyan szükségletek kielégítésében képes szerepet vállalni az önkéntesek szektora, *ahol az állam valami miatt nem tud* megjelenni - pl. az uniformizált, a standardtól eltérő speciális szükséglet keletkezik –, vagy *a gazdasági megtérülés kilátástalansága miatt az üzleti szektor meg sem akar jelenni*. Máshogyan fogalmazva: *az önkéntesség, a filantrópia a versennyel, az önzéssel szembeni ellensúly szerepét is betölti.*

Mivel az *aktív társadalmi részvétel lehetőségét* kínálja, fejleszti a kezdeményező és a cselekvőkészséget, amelyek a közösségi fejlesztőmunkának is alapvető értékei. A közösségi munkavégzés során többnyire *erősödik a résztvevőkben a felelősségvállalás*, az állampolgári *elkötelezettség*, a *bizalom*, a *mások szempontjainak figyelembe vétele*, a *kölcsönösség* és a *szolidaritás* is. Elmondható tehát, hogy az önkéntes munka sok esetben mentális, lelki szükségleteket is kielégít.

A részvétel *esély*t kínálhat *a társadalom perifériájára szorult* különféle embereknek és csoportoknak is a *bekapcsolódásra, az integrációra*, ***ha*** az önkéntes munka, *képes elérni* a társadalom peremére szorultakat is. Máshogyan fogalmazva: az önkéntesség *gyakran a társadalomban való részvétel egyetlen (némelyek számára utolsó) eszköze.*

A Civil Rádió igen sok erőfeszítést tesz, hogy olyanok számára is hozzáférhetővé tegye a mikrofont, akik máshol nemigen szólalhatnak meg, nemigen hallathatják a hangjukat. Több korábbi alkalomhoz hasonlóan a közelmúltban is hétvégi képzést szerveztünk látás- és mozgássérültek, valamint kortárssegítő fiatalok számára. Kívánom azt a remek élményt mindannyiuknak, amit ennek a munkának a során munkatársaimmal mi szerezhettünk.

Az önkéntes munkát jellemző <u>előnyök</u> – az *érintettek részvétele a* társadalmi *problémák megoldásában*, *gyors "rámozdulás" az új szükségletekre*, *olcsó és hatékony munkavégzés* – mellett; számba kell vegyük ennek a területnek a <u>gyengéit</u> is. Az egyik ilyen jellemző: hogy *tartós, hosszú távú és folyamatos szolgáltatást* – ha annak ellátásához nem érkezik állami, vagy más forrás - *nemigen tud* az önkéntes szektor *önmaga ellátni*. Ugyanakkor gyakori, hogy – éppen a szektorok közötti együttműködésre építve – önkéntes munkával ellátott feladatból idővel *új munkahely teremt*ődik.

Az érintettek részvételének és az önsegítésnek a példájaként mesélem: A felhalmozott háztartási közüzemi adósságok felszámolásán dolgozó szociális munkások a közösség segítő erejében bízva egy városrészben Háztartásklubot szerveztek a törlesztési munkába bekapcsolódó asszonyokból. „Csirkemell akció van a kék ABC -ben, féláron lehet húst kapni" jelzett az egyik asszony, s megindult a körtelefon – egymást hívták a hírlánc tagjai. Önkéntes jelzőrendszer fejlődött ki együttműködésükből, amely később már nem csak a beszerzések, vásárlások megkönnyítését, de más fontos a háztartási problémák megbeszélését, közös megoldások keresését is szolgálja.

2. **A történethez**

A magyar történelemben az önkéntes hagyományok kialakulásakor az államalapítás utáni időkben a katolikus egyház volt az első főszereplő, bár ezt a domináns szerepét a későbbiekben nem tartotta meg. A közösség kötelezettsége volt, hogy az elesetteket, a szegényeket nem szabad magukra hagyni. Ezeket az egyén felé a vallási parancsok és a társadalmi normák közvetítették a különböző társadalmi korokban.

A szerzetesrendek és a kolostorok mellett (később azoktól függetlenedve) világi fraternitások és *testvérületek* jöttek létre, azzal a céllal, hogy a gazdasági és jótékonysági feladatokat átvegyék, műveljék a földet, működtessék a fogadókat, ispotályokat, alamizsnát osszanak a szegényeknek.

Az iparos szervezetek, a kézművesek társaságai és a céhek – gazdasági funkciójuk mellett – kölcsönös segítségnyújtást biztosítottak a tagjaiknak. Előírták, hogy kötelesek társaikat és azok családjait segítségben részesíteni (betegek ápolása, elhunytak eltemetése, özvegyek-árvák támogatása).

A szabad királyi városok polgáraiknak az előjogok egész sorát biztosították, ezzel képessé tették őket arra, hogy létrehozzák azokat a világi jótékonysági intézményeket, amelyek már nem tartoztak a katolikus egyház befolyása alá.

Az önkéntes munka a második világháborút követő "szocialista" rendszerben elveszítette a szabadon választható jellegét. Többnyire központi politikai irányítással szervezték azokat, "társadalmi munka" néven. A részvételt, ha az nem is volt kimondottan kötelező, de közvetett presszióval semmiképpen nem lehetett önkéntesnek nevezni. A különféle célokat, akciókat nem a polgárok maguk kezdeményezték, hanem valamelyik hatalmi- politikai központból indultak azok. A helyi kezdeményezéseket – ami az igazi önkéntes munka egyik meghatározó jellemzője -, semmilyen területen, így itt sem kultiválta ez a rendszer, hiszen abban folyamatosan a központi akarat kikezdését, veszélyes tendenciát sejtett.

Ez a közvetlen közelmúlt, a társadalmi munka emléke, az ehhez kapcsolódó előítéletek is nehezítik manapság az önkéntes munka egészséges méretű elterjedését.

Az önsegítésre egy lakóhelyi példát említek. ETA (Egyesületi Támogatási Alapítvány) így hívták az Újpalotaiak Baráti Köre Egyesület önsegítő pénzalapját, amelyet a helyi egyesület alapított a 90-es évek első felében. Ebbe a háztartási csereakciók során gazdát cserélt bakancsok, pulóverek, iskolatáskák, játékok, a tagok családjában feleslegessé vált háztartási eszközök eszmei értékeit fizették be az egyesületi tagok. Ebből a pénzalapból, ha valaki megszorult (kisgyerek született, vagy éppen családi baj történt valahol), lehetett féléves részletfizetésre kölcsönt felvenni. Rendkívüli esetekben vissza nem térítendő támogatást is megítélhetett a pénzalapból a kuratórium.

3. Mai adatok, trendek

A KSH felmérései szerint az **informális** (nem szervezethez kapcsolódó) **önkéntesek** 19**95**-ben a felnőtt korú népesség **29%**-át tették ki (meghaladta a 2 263 780 főt). A **formális** szervezetekben önkéntes munkát végzők a felnőtt korú népesség **5%-a** (400 207 fő) – az informális keretekben önkéntes munkát végzők arányának csupán a hatod része. Ez a trend – **az informális önkéntesség jelentősen magasabb a szervezett keretekben végzettné**l - a nyugati országokra is igaz, ha nem is ilyen arányban

A KSH 2000. évi adataiból néhány – amely csak a formális keretek közötti önkéntes munkára vonatkozik:

A nonprofit szervezetek több, mint 2/3-a számíthatott önkéntesek segítségére. Az önkéntesek száma 2000-ben meghaladta a **400 ezer főt** (99-ben 313 ezer). Az általuk teljesített közel **35,5 millió munkaóra** (99-ben 30 millió) kb. **17 ezer főállású** foglalkoztatott (99-ben 14 ezer) munkaidejének felel meg. Munkájuk **értéke** megközelítette a **18 milliárd forintot** (99-ben 12 milliárd)

A lakosság hozzájárulása a nonprofit szervezetek működéséhez 1999 / 2000.

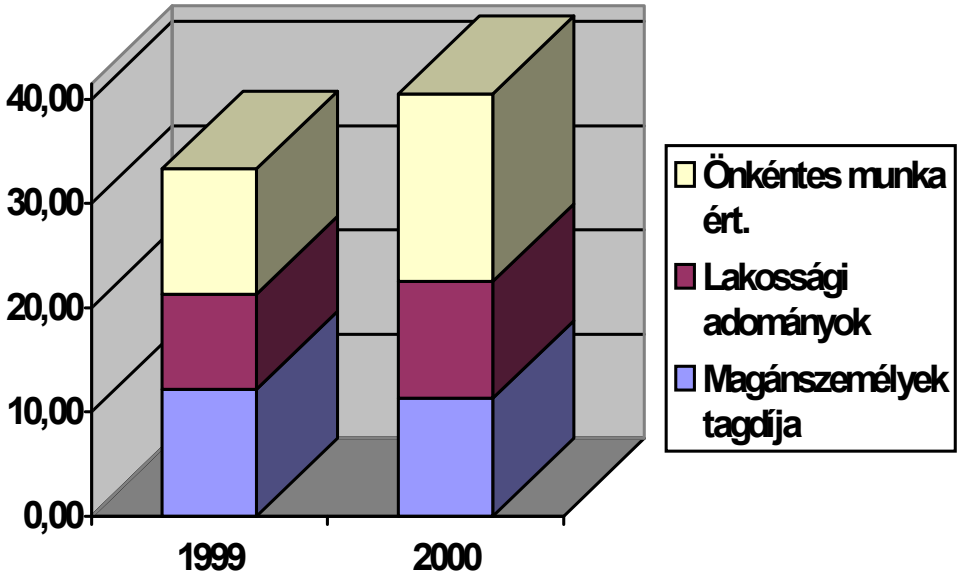

	1999-ben (milliárd Ft-ban)	**2000**-ben	
Magánszemélyek tagdíja	12,2	11,3 ↓	
Lakossági adományok	9,1	11,2 ↑	
Önkéntes munka ért.	12,0	18,0 ↑	
Összesen	**33,3**	**40,5** ↑	milliárd Forint

A fentiek alapján az önkéntes munka 3,5%-kal növelte a szektor rendelkezésére álló forrásokat 2000-ben.

Az önkéntes segítés leggyakoribb tartalma a szervezetek alaptevékenységéhez kapcsolódik, továbbá adminisztratív feladatok végzéséhez és adományszerzéshez.

Különösen nagy volt – arányait tekintve – a lakossági segítség jelentősége a kisebb szervezeteknél. Az 50 ezer Ft alatti bevételi kategóriában az önkéntes munka értéke meghaladta a szervezetek pénzbevételének 13 szorosát, s az 51 és 500 ezer Ft közötti összeggel gazdálkodó szervezetek esetében is valamivel nagyobbaknak bizonyult az önkéntesen végzett munka értéke a szervezetek tényleges bevételeinek összegénél.

„…Kimutatható, hogy **a kisebb közösségek átlátható kapcsolatrendszere kedvezett** az önkéntes munka megszervezésének. Minél nagyobb volt a település, annál kisebbnek bizonyult az önkéntes munka súlya.

Az igénybe vett munkaerőn belül az önkéntes segítők aránya a fővárosban csak 16% volt, a községekben viszont elérte a 33%-ot.” A KSH vizsgálata szerint 2000-ben a lakossági segítőkészséget jelentősen befolyásolta – kifejezetten taszította - a személytelenség, a túlzott mértékű intézményesültség és az „államközeliség”

Az önkéntes munka gyakorisága a főállású alkalmazottak arányához képest

	Főállású alkalmazottak	Önkéntesek (teljes munkaidős foglalkoztatásra átszámítva)
Vallás	50,8%	49,2%
Polgárvédelem, tűzoltás	62,2%	37,8%
Jogvédelem	54,5%	45,5%
A közbiztonság védelme	12,7%	87,3%
Többcélú adományosztás, nonprofit szövetségek	59,5%	40,5%

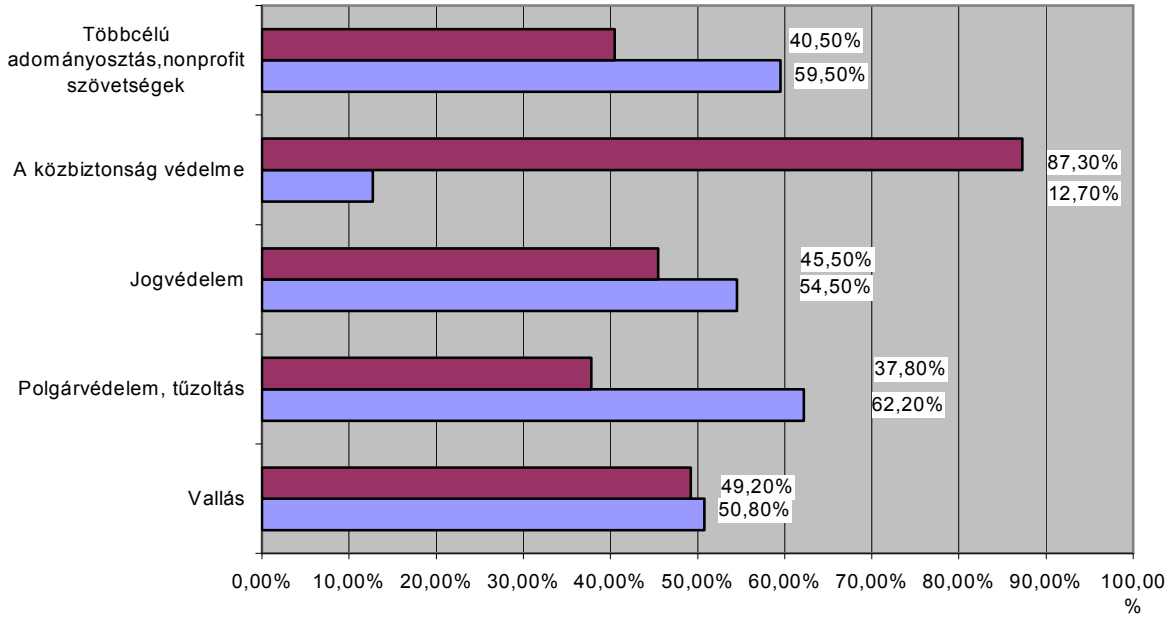

*KSH 2000.

Önkéntesek
Főállású alkalmazottak

Ezek az adatok azt is jelzik, hogy **a biztonságérzethez kapcsolódó tevékenységek esetében (talán a vallási tevékenységet sem eretnekség ide sorolni), tipikusan magas az önkéntes munka aránya.**

A jelentős számú foglalkoztatottal bíró területek közül egyedül a szociális ellátás az, amelyik viszonylag magas (19,3%) arányú önkéntes közreműködésre is számíthatott, a többi ágazatnál az önkéntes munka aránya *10% alatt* maradt.

Visszatérve e gondolatkör elejére az önkéntes munkavégzésnél fontos szempont a formalizálódás, a hivatalossá válás kérdése. Bizonyos szintű szervezettséghez - többnyire – természetesen kapcsolódik, a megbízhatóság, a kiszámíthatóság, az ellenőrizhetőség, a folytonosság, a széleskörű mozgalommá fejlődődés. Ebben az **intézményesülés**i – de nem bürokratizálódási - **folyamatban, a keretfeltételek megteremtésében az államnak** és az önkormányzatoknak **kikerülhetetlen szerepük kell legyen**.

Ugyanakkor gyakran az önkéntes munka filingjét, természetét keresztezheti, olthatja ki a túlzottan hivatalossá válás. Vagy az, ha – főként városi és országos központokban – a természetes segítőkészséget, az önkéntes munka kapacitását - annak hatékony megszervezése ürügyén - kiemelik természetes közegéből, környezetéből és „visszaközvetítik” más „rászoruló” környezetbe. Fontos szerep marad az önkéntes központok tekintetében is, hogy elsősorban helyi szinten igyekezzen az embereket ösztönözni arra, hogy aktív szerepet játszanak a saját közösségükben.

4. A belső források meghatározó jelentősége

A Duna TV-ben láttam, hogy a Székelyföldi Szentegyházi Gyerekfilharmónia 130 tagjának itthoni fogorvosok egy csoportja felajánlotta, hogy önkéntes munkában „rendbe teszi a fogazatát”. Fúrtak, tömtek, kezeltek, s a gyerekek egy szép koncerttel köszönték meg – családjuk nevében is a megfizethetetlen önkéntes szolgáltatást.

A közösségi munkában megtalált új szerep egyik legfőbb jellemzője a helyi közösségre, annak szükségleteire és **saját erőforrásaira való odafigyelés**. Jellemző adottsága volt a külső forrásokban szegényebb helyi társadalmi csoportoknak **korábban**, hogy – azoknak híján – jól megtanulták **a saját belső erőforrásaikat megkeresni, kibontani, abból építkezni**, táplálkozni. Ám most egyre gyakoribb, hogy civil szervezetek a külső források, támogatások, kapcsolatok bevonását keresik, tanulják. Ez a folyamat egy bizonyos mértékig szükségszerű is. De gyakran a külvilág: az EU, a PHARE programok, továbbá amerikai és más külső eredetű források kecsegtetése is **eltúlzott mértékben**, felelőtlenül és **kizárólagosan ezekre terelik a figyelmet.** Előtérbe kerülnek a materiális források. Sokan egy-egy pályázatíró tanfolyamban látják a megváltást, a megoldást.

Ez a tendencia – egy bizonyos mértéket meghaladva – tévesen, arra tanítja, szocializálja a civil társadalmat, hogyan kell megszerezni, felhasználni, **elfogyasztani a kívülről szerzett forrásokat**. Félő, hogy ezek hajszolása közben elvész a saját belső erőforrásaikra: a helyi adottságok, értékek kibontására, a **helyi közösségre való „visszafigyelés**" képessége. A javakért való küzdelemben könnyen elsorvad az építés – önépítés jelentősége; a felhasználás –(**elhasználás**) készsége kiszorítja a **saját teremtés tudását**.

Az önkéntes munka – annak megszervezése, az önkéntesek befogadása, felkészítése, beillesztése helyi közösségi folyamatokba – tipikusan ilyen feladat, amelyre, mint fontos belső erőforrásra, veszélyes dolog nem figyelni.

5. Az önkéntes munka és a nyilvánosság

A Hospice Alapítvány egyik képviselője mesélte pár éve, hogy megkeresték valamelyik televíziót, nem adnának e hírt a közelmúltban elindult munkájukról. A riporter gondolkodott kicsit, majd azt ajánlotta, halottak napja körül keressék őt, akkor lesz ennek hírértéke.

Egyszerűen megfogalmazni a céljainkat, szándékainkat; bemutatni az értékeinket, világosan kommunikálni, csatornákat és világos nyelvezetet találni az üzeneteinknek, elhelyezni és megjeleníteni önmagunkat a társadalmi nyilvánosságban – érdeke ez, de gyengéje is, az önkéntes szektor egészének. Hogy a szervezeteknek mennyit kellene ebben a kérdésben fejlődnie, az egy másik előadás(sorozat) témája. De a tömegkommunikációs eszközöknek, a médiumoknak is rengeteg „sara" van ezen a téren. Néhány igazán elkötelezett újságírót leszámítva, nemigen számíthat a szektor mostanság innen segítségre.
Ma, amikor mindenki a média eszközévé válik, s nem a társadalom eszköze a média; amikor legfeljebb marketing kampányok termékévé, s produkcióvá válhat az elesettség, a segítségre - perifériára szorultság; hogyan várhatjuk el a médiától azt, amit a nemzetközi gyakorlatról így idéz egy holland szerző: "A média lehetőséget kínál a kormányoknak arra, hogy pozitív képet fessenek az önkéntességről és több embert bátorítsanak a részvételre, különösen a társadalmilag kiszorított csoportokból." A szélesebben vett társadalmi kommunikációból is éppen a társadalom szorul ki – s kitölti azt a politikai és gazdasági érdekcsoportok köre. S ezzel kiszorítja a média a tematikájából az önkéntes szektort, a társadalmi párbeszédből taszítja ki az önkéntességet.

Önkénteseknek és szervezeteinknek maguknak kell alkalmassá válniuk a kommunikációra, a nyilvánosságban való magabiztos megjelenésre, megszervezni a magunk orgánumait, s kiharcolnunk az idefigyelést.

6. Van-e ellenszolgáltatása az önkéntes munkának?

Káposztásmegyeri fiatalok mesélték egyszer egy riportban nekem a Civil Rádióban, hogy rendszeresen járnak Nógrád megyében egy szociális szeretetotthonba, időseket látogatni. „Nagyon nehezen tudtam magam legyőzni – mesélte egy 17 év körüli fiú – mikor először el kellet mennem. És már az első alkalmakkor rájöttem, hogy örömöt tud jelenteni egy tekintet, ha vizet adok valakinek, vagy ha megfogom a kezét. Azt vettem észre, hogy én kaptam valamit az ottaniaktól, amitől azután örömöt jelentett odajárni. Mindannyiszor több leszek, s valahogy feltöltődve, gazdagodva jövök el."

Az önkéntes munka kapcsán sokan felvetik, hogy – éppen, mert önkéntes - nem eléggé kérhető számon a munkavégzők teljesítménye, nem lehet felelősséget, szakmai színvonalat megkövetelni az itt dolgozóktól, mert nincs a szervezetek részéről ellenszolgáltatása.

Biztos, hogy igaz ez a feltételezés?

Egy konferenciasorozaton a csoportmunkákban résztvevőktől azt kérdeztük, hogy ***mi motiválja az embereket*** az önkéntes munkára? A következő érveket sorolták*: érzékenység a társadalmi problémák iránt, a másik segítése, jótékonykodás, belső elkötelezettség, elismerés hiánya, változás-változtatás igénye, személyes élmény, érintettség, segítés-segítettség megélése, mintakövetés, elkötelezettség–elhivatottság, veszély elhárítása, közéletre való felkészülés, igényesség, szereplési vágy kiélése, kirekesztettség érzése, szeretet hiánya, karrierépítés, önmegvalósítás, tanulási kedv, közösséghez tartozási vágy…*

Arra a kérdésre pedig, hogy ***mit kap az önkéntes*** az ilyen munkavégzés során, a következőket válaszolták*: ismertséget, odatartozást, jó hírt, elismertséget, tiszteletet, megbecsülést, új kapcsolatokat, változást, új karriert, társadalmi kapcsolatok kiszélesedését, az elzártság feloldását, az elszigeteltségből való kilépést, új szerepeket, biztonságérzetet, önbizalmat, a személyiség épülését, személyes figyelmet, önmegvalósítást, elfogadást, szabadságot, tudást…*

Úgy gondoljuk***, ezek olyan adományok, amelyeket sok gazdag ember igen nagy pénzekkel szeretne megvásárolni önmagának*** – nem mindig sikerrel. Bátran kijelenthetjük tehát, hogy az önkéntes munka során olyan ellenszolgáltatások, ***értékek és előnyök keletkeznek az ilyen munkát vállalók számára, hogy nem lehet pusztán csak viszonosság nélküli, egyoldalú áldozatvállalásról beszélni***. Ez is felbátoríthatja az önkénteseket foglalkoztató szervezeteket követelmények támasztására.

Az a tapasztalatunk és meggyőződésünk, hogy éppen az erős motiváltság és elkötelezettség okán, valódi szakmai teljesítmény várható el az önkéntesektől. Sőt a munkájukkal kapcsolatos igényességet többnyire önmaguk követelik meg a foglalkoztatóktól.

Azt a tévhitet is jó lenne elosztani – a fentiek kapcsán -, hogy az önkéntesek amolyan „jószándékú, ámde laikus társaság.” A példákból tudható, hogy igen komoly kvalifikációt, szakértelmet, tudást igénylő feladatokat látnak el gyakran önkéntes munkában.

De ennek kapcsán is megismételjük, hogy komoly odafigyelést és megbecsülést igényel az önkéntesek foglalkoztatása. A feladatok pontos megfogalmazását, s az elvégzett munka értékelését. Mivel gyakran a problémák és feladatok megfogalmazása, értékelése az önkéntesekkel közösen történik, a szervezetekben - optimális esetekben - a hierarchikus döntések helyett a konszenzusos döntéshozatal a dominánsabban jellemző. Általában kampányszerű munkában gondolkodunk az önkéntesekről, ugyanakkor vágyakozunk az önkéntesekkel való tartós, rendszeres együttműködésre.

Sokféle dolog van az életünkben, amelynek saját élményként van meghatározó jelentősége. ***Az önkéntességről is, talán lehet érdekesen beszélni, de a megélt élmény az igazi.***

Budapest, 2002. november

Péterfi Ferenc
közösségfejlesztő

Felhasznált irodalom:

- Kuti Éva: Hívjuk talán nonprofitnak
Nonprofit Kutatócsoport, Budapest, 1998. 220 p.
- Nonprofit szervezetek Magyarországon 2000
KSH Társadalomstatisztikai közlemények Budapest, 2002
- Kelemen Károly: Amit az üzleti világ a nonprofit szervezetektől tanulhat Parola 1996/3.
- Péterfi Ferenc: Az önkéntesség újjászületése Parola 1997/1.
- Czike Klára: Önkéntesség számokban Esély c. folyóirat
- Önkéntes munka Magyarországon
KSH, Önkéntesek nemzetközi éve 2001
- Liling Tamás – Péterfi Ferenc: Az önkéntes munka a társadalmi környezet gyümölcse Parola 2001/1. szám
- „Önkéntesség és az állam szerepe”
Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk Utrecht 2000. 2. változat